

Ordlista

Agouti / Non agouti	Agouti är namnet på den ursprungliga formen av pälsfärg/mönster. Agouti betecknad med A, som inte är muterad/förändrad. Tabbymönster kan ses. En non-agouti är a, det vill säga när A-locus är muterat. I andra arter kallas denna metod "melanistisk" när katten verkar enfärgad på grund av en överdriven produktion av eumelanin som gör att djuret verkar enfärgat. Tabby mönster kan inte ses.
Agoutiprotein	Protein som bildas i melanocyterna medan det enskilda hårstrået växer. När agoutiproteinet finns i tillräcklig koncentration minskas produktionen av färgpigment.
Allel	Allel(er). Olika version av en gen. En version kan var dominant, men annan kan vara vikande (recessivt, dvs låter sig domineras) eller de kan vara lika (codominanta alleler). I fallet av alleler på olika kromosoner (oberoende gener) följer de enkla arvsmönster, som först beskrevs av Gregor Mendel 1865. Arvsmönster kallas till hans ära Mendels lagar.
Autosomalt dominant	För en egenskap som är autosomalt nedärvt (det vill säga inte sitter på könskromosomerna) används begreppet <i>autosomalt dominant</i> . Ett autosomalt dominant arvsanlag påverkar båda könen lika samt att det räcker med en uppsättning av genförändringen för att sjukdomen ska utvecklas/visas.
Autosomalt recessiv gen	Vissa egenskaper ärvs recessivt (vikande). Det innebär att katten måste ärva två kopior av en genförändring för att utveckla/visa en egenskap. Om katten ärver endast en kopia av genförändringen tillsammans med en kopia av den normala genen, kommer katten att vara en bärare av egenskapen.
Blodgruppering	man kan testa serologiskt (med blod) eller via DNA. Fördelen med att testa med DNA är att du får reda på om din katt är bärare av b-blod. Jordbruksverket har regler för hur avel får bedrivas med katter som har b-blod.
Domesticerade	Djur och växter genom mänsklig val/avel har ändrats från sina vilda/inhemska arter till en modifierad och anpassad version som passar mänskliga behov. (Grisar, kor, hundar, katter, morötter m fl.)

Dominant	Dominant gen (allel). Den dominanta genen kommer alltid att visas när det finns åtminstone ett exemplar i cellen.
EMS System	Easy Mind System har utformats så att raser, färger, mönster etc. kan beskrivas med en förhållandevis enkel kod.
Färgpigment	Färgkorn som ger varje hårstrå färg. Det finns två typer av pigment – eumelanin och feomelanin. Eumelanin finns i 3 variationer hos katter och är ansvarig för de svarta/bruna färgerna. Feomelanin är ansvarigt för de gula/röda färgerna.
FIFe	Federation Internationale Feline - International sammanslutning av nationella kattorganisationer
Fenotyp	Det är ett annat ord för "utseende". Kattens fenotyp är allt som du kan se; färg, hårlängd, typ och mönster etc. Allelernas effekt visar sig i fenotypen. En dominant fenotyp kan förekomma både homozygot och hetrozygot, men den vikande fenotypen kan endast förekomma homozygot (dvs båda allelerna i ett par måste vara vikande)
Genkod	Genkoden är ett antal bokstäver som talar om vilka gener som katten har för olika egenskaper.
Gen	Plats på kromosomerna, som styr en viss egenskap. Ett locus omfattar totalt en gen från fadern och en gen från modern. Generna finns på kromosomerna (det finns förmodligen 35 000 genar i en mänsklig cell)
Genotyp	Kombination av alleler (alltid ett par) kallas genotyp. Genotypen kan vara sammansatt av två identiska alleler = homozygota eller av två olika alleler = heterozygot.
Heterozygota	Två olika gener (alleler)
Homozygota	Två identiska gener (alleler)
Hybrid	Resultat av en korsning
Kromosom	Kromosomer och därmed allelerna förkommer alltid i par i en cell, eftersom cellen är en produkt av fusion av en äggcell och en spermie. Katten har 23 par kromosomer.
Könsbundet	Attribut (gen/allel) belägen på X-kromosomen. Nedärvningen är inte densamma hos båda könen. Hos katt är den röda färgen könsbunden.

Könsceller	Könsceller produceras av en speciell typ av celledelning – meios, könselledelning eller reduktionsdelning. Genom delningen halverar sig kromosomantalet – så att varje köns cell innehåller en och endast en kromosom av varje par. Kattens spermier/äggceller innehåller 19 kromosomer. Eftersom fördelningen av kromosom parterna är tillfällig ger bildandet av köns celler en stor möjlighet för bildande av olika egenskaper (219 köns celler)
Locus	Platsen på kromosomerna som styr en viss egenskap. Till exempel sitter långhårsanlaget på L-locus och kanel på bl-Locus.
Melanocyt	Celler som producerar pigment (färg) i hårsäckarna på katten. Pigmentceller lagras i det enskilda hårstrået i takt med att det växer.
Migration	Vandring – när kattfoster växer vandrar/växer celler från ryggen på fostret och ner mot buken.
Morfologi	Vetenskapen om kattens yttre form. Förändringar i kattens morfologi är förändring i kattens yttre form – t ex bakåtrullande öron, dvärgväxt, avsaknad av svans mm.
Mutation	Mutation är en förändring i en gens ursprungliga egenskap, så när en gen förändras och går från sin ursprungliga form till en annan form, har det skett en mutation.
Polygenetisk	Egenskaper som styrs av fler olika gener.
Punnet Square	Ett system som logistik beräknar teoretiska möjligheter i en parning. Det anger de teoretiskt möjliga färgerna och den teoretiska färgfördelningen. Det tar inte hänsyn till könsfördelning, styrkan hos varje färggen eller kullstorlek. Det är bara teoretiskt. Det ger en översikt över möjligheterna för färgutfall, pälstyper, päslängder och markeringar.
Recessivt	Vikanden gen (allel). Vikande egenskaper kommer bara till uttryck när båda generna är vikande.
Selektion	Urval. Artificiellt urval är uppfödning av djur och växter genom avel. Naturlig selektion är det samma som det naturliga urvalet.
Oberoende gen	Gener (alleler) på olika kromosomer (oberoende gener). Arvet följer enkla arvsmönster, som först beskrevs av Gregor Mendel 1865.

Ordlista sjukdomar

FeLV	Felint LeukemiVirus, finns över hela världen och sprids via saliv. Kan ge immunsjukdomar och tumörer. Vuxna och friska katter kan bekämpa viruset och göra sig av med det och blir inte sjuka, medan hos andra vuxna katter lägger sig viruset latent (vilande) i benmärgen och kan aktiveras senare. Katten blir då smittförande igen.
FIV	Felint immunosuppressivt virus, är ett retrovirus som infekterar vita blodkroppar (huvudsakligen lymfocyter och makrofager) och förökar sig i dem och förstör dem. Sjukdomen har ett långsamt förlopp och drabbade katter kan leva i många år innan viruset har haft så mycket effekt att katten inte längre kan försvara sig mot infektioner.
HCM	Hypertrofisk kardiomyopati, en hjärtsjukdom som ger förtjockade hjärtväggar. HCM är en ärftlig sjukdom och idag kan vi endast skanna våra katters hjärtan med ultraljud.
PK Deficiency	Pyruvate Kinase deficiency, är en ärftlig sjukdom som finns hos flera djurarter. Pyruvatkinas är ett enzym som behövs för att röda blodkroppar ska fungera normalt. Om det är brist på enzymet kommer de röda blodkropparna få förkortad livslängd och följden blir anemi (blodbrist). PK-brist beror på en mutation på en gen och nedärvs recessivt, vilket innebär att anlaget måste komma från båda föräldrarna och man måste ha båda uppsättningar av mutationen för att utveckla sjukdomen.
PRA	Progressiv Retinal Atrofi, är en ärftlig ögonsjukdom, där näthinnan förtvinar på katten. Det slutar med att den är helt blind på båda ögonen. Sjukdomen är obotligt och nedärvs recessivt.